

Komunikat prasowy po rozprawie dotyczącej wymaganego stażu pracy do otrzymania nauczycielskich świadczeń kompensacyjnych.

Nie uwzględnienie wśród uprawnionych do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego instruktorów praktycznej nauki zawodu, zatrudnionych w innych jednostkach niż wskazane w kwestionowanym przepisie, jest zgodne z konstytucją.

4 czerwca 2013 r. o godz. 13.00 Trybunał Konstytucyjny rozpoznał skargę konstytucyjną T. Ż. dotyczącą wymaganego stażu pracy do otrzymania nauczycielskich świadczeń kompensacyjnych.

Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 22 maja 2009 r. o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych w zakresie, w jakim nie uwzględnia wśród uprawnionych do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego instruktorów praktycznej nauki zawodu, zatrudnionych w innych jednostkach niż wskazane w tym przepisie, **jest zgodny** z art. 67 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 1 oraz z art. 67 ust. 1 w związku z art. 2 konstytucji. W pozostałym zakresie Trybunał umorzył postępowanie

Wejście w życie ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych związane jest z wprowadzeniem reformy systemu ubezpieczeń społecznych, której założeniem było przejście z systemu, w którym istniały szerokie możliwości wcześniejszego przejścia na emeryturę do systemu, w którym takie uprawnienia poddawane będą likwidacji. W wyniku reformy nauczyciele zostali pozbawieni prawa do wcześniejszej emerytury na podstawie art. 88 Karty Nauczyciela. Założenia reformy nie przewidywały dla nich szczególnych świadczeń o charakterze przejściowym, jakie wprowadziła ustawa kompensacyjna.

Świadczenie kompensacyjne jest zatem świadczeniem nowym, o wyjątkowym charakterze, finansowanym z budżetu państwa. Stanowi przełamanie założeń, na których oparta była reforma systemu emerytalnego. Ustawa kompensacyjna wprowadziła dodatkową grupę osób uprzywilejowanych, wyposażając ją w świadczenia, które nie są objęte powszechnym systemem ubezpieczenia społecznego (nie są świadczeniem uzyskiwanym w związku z opłacaną składką).

Zakresem ustawy nie zostali objęci instruktorzy praktycznej nauki zawodu, co stało się podstawą zarzutów skarżącego, co do niezgodności zaskarżonej regulacji z zasadą równości oraz z zasadą ochrony praw nabytych.

Trybunał nie dopatrzył się naruszenia konstytucyjnej zasady równości w odmiennym ukształtowaniu uprawnień do świadczeń emerytalnych nauczycieli i instruktorów praktycznej nauki zawodu, gdyż są to dwie odrębne grupy podmiotów. Skarżący błędnie utożsamia rozciągnięcie niektórych obowiązków i uprawnień z Karty Nauczyciela z uzyskaniem przez instruktorów praktycznej nauki zawodu statusu nauczyciela. Nałożenie na instruktorów wymagań dotyczących wymiaru zajęć, posiadanych kwalifikacji i wykonywania niektórych obowiązków określonych w Karcie Nauczyciela nie przesądza samoistnie o nadaniu im takiego statusu, a tym samym zrównaniu instruktorów praktycznej nauki zawodu i nauczycieli praktycznej nauki zawodu.

Z Karty Nauczyciela wynika także, że nadanie im statusu nauczyciela nie było też intencją ustawodawcy.

Ponadto, skarżący jako instruktor praktycznej nauki zawodu, zatrudniony w zakładzie pracy nie podlegał nadzorowi pedagogicznemu dyrektora szkoły. Nadzór ten wprowadzony został dopiero w 2001 r.

Zaskarżona regulacja nie narusza także art. 2 konstytucji, ponieważ skarżącemu nie przysługiwało prawo podmiotowe lub maksymalnie ukształtowana ekspektatywa nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego.

Na podstawie § 2 ust. 1 pkt 7 rozporządzenia z 1988, instruktorzy praktycznej nauki zawodu zostali objęci przepisami m.in. art. 86-88 i 90 ustawy Karta Nauczyciela, co oznaczało, że mogą oni przechodzić na wcześniejszą emeryturę po spełnieniu takich samych warunków jak nauczyciele. Dla skarżącego wynikało stąd również, że po zatrudnieniu w szkole na stanowisku nauczyciela praktycznej nauki zawodu, okres pracy wykonywanej w charakterze instruktora praktycznej nauki zawodu był zaliczany do stażu pracy wymaganego do uzyskania uprawnienia do wcześniejszej emerytury. Jednakże nieuprawnione jest oczekiwanie skarżącego, że od tej pory powinien on dzielić konsekwentnie losy grupy zawodowej nauczycieli, zaś ustawa kompensacyjna pozbawiła go tych uprawnień, w sposób którego nie mógł przewidzieć ani też się do niego przygotować.

Trybunał zwraca uwagę, że już od dnia wejścia w życie ustawy z dnia 17 grudnia 1989 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, skarżący mógł się zorientować, że nie będzie mu przysługiwało uprawnienie do wcześniejszej emerytury ani też, że nie zostanie objęty ustawą o emeryturach pomostowych. Ustawa ta pozbawiła nauczycieli prawa do wcześniejszej emerytury na podstawie art. 88 Karty Nauczyciela. Prawo takie zachowali tylko nauczyciele urodzeni przed 1 stycznia 1949 r. oraz nauczyciele urodzeni po 31 grudnia 1948 r., a przed 1 stycznia 1969 r., jeżeli spełnili warunki określone w art. 88 ust. 2a Karty Nauczyciela.

Z powyższego wynika, że osoby, którym przysługiwały uprawnienia do wcześniejszej emerytury, określonej w art. 88 ustawy Karta Nauczyciela, już po wejściu w życie w 1999 r. ustawy o świadczeniach z FUS wiedziały, że nie będą mogły przejść na wcześniejszą emeryturę. Nie mogły również zasadnie oczekiwać, że tego typu zatrudnienie zagwarantuje im nauczycielskie świadczenie kompensacyjne.

Trybunał podkreśla, że do dnia wejścia w życie ustawy kompensacyjnej (tj. do 1 lipca 2009 r.) nie było ustalonych warunków nabywania nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, a tym samym nie było możliwości efektywnego nabycia tego prawa. Przed 1 lipca 2009 r. nie było podstawy prawnej, w związku z którą mogłyby powstać maksymalnie ukształtowane ekspektatywy tego prawa. W szczególności ekspektatywy takiej nie stanowi nieuzasadnione oczekiwanie skarżącego, że poprzez zrównanie w zakresie kwalifikacji, a także niektórych praw i obowiązków instruktorów praktycznej nauki zawodu z nauczycielami praktycznej nauki zawodu, a zwłaszcza poprzez zrównanie w zakresie uprawnień emerytalnych, uzyskał on status nauczyciela. Konsekwencją czego powinno być również rozciąganie na instruktorów praktycznej nauki zawodu wszystkich uprawnień, jakie zostały, czy zostaną przyznane nauczycielom w przyszłości, w tym także tych zupełnie wyjątkowych z punktu widzenia systemu zabezpieczeń społecznych.

Trybunał zwraca również uwagę, że przy badaniu poszanowania przez ustawodawcę praw nabytych (maksymalnie ukształtowanych ekspektatyw) do uprawnień emerytalnych, istotny jest stan prawny obowiązujący w momencie spełnienia warunków nabycia tego prawa, a nie jak zakłada skarżący, stan prawny obowiązujący w dniu podjęcia przez niego zatrudnienia. W niektórych dziedzinach należy bowiem liczyć się z tym, że zmiana warunków społecznych lub gospodarczych związana z równowagą finansową państwa, kryzysem gospodarczym czy niekorzystnymi trendami demograficznymi, doprowadzą do zmiany regulacji prawnych.

W konsekwencji zmian wprowadzonych w ramach reformy emerytalnej, skarżącemu przysługuje prawo do emerytury na podstawie przepisów ogólnych, dotyczących wszystkich ubezpieczonych.

Rozprawie przewodniczył sędzia TK Marek Zubik, sprawozdawcą był sędzia TK Leon Kieres.

Wyrok jest ostateczny, a jego **sentencja podlega ogłoszeniu w Dzienniku Ustaw.**